

POSTANOWIENIE

Dnia 2 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z powództwa W. R.,
przeciwko A. R., Ł. R. i M. B.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
oraz w sprawie z powództwa B. R.
przeciwko A. R., Ł. R. i M. B.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 2 czerwca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda W. R.
od wyroku Sądu Okręgowego w S.
z dnia 17 października 2019 r., sygn. akt II Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje adwokatowi P. D. ze Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w S. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł powiększoną o podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu W. R. w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. zasądza od W. R. na rzecz A. R. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**
- 4. zasądza od W. R. na rzecz M. B. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 października 2019 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił apelacje W. R. i B. R. od wyroku Sądu Rejonowego w G., którym oddalono powództwo W. R. i B. R. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, nieruchomości położonej w P. przy ul. [...]. W skardze kasacyjnej W. R. zarzucił naruszenie przepisów postępowania cywilnego tj. art. 11 k.p.c. oraz art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej W. R. w postępowaniu kasacyjnym z urzędu, które to koszty nie zostały do tej pory uiszczone ani w całości, ani w części.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną M. B. i A. R. wniesli o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną.

Skarżący uzasadnili potrzebę przyjęcia skargi do rozpoznania wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to znaczy występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania: „Czy wydany w postępowaniu karnym wyrok skazujący, obejmujący swym zakresem okoliczność przywłaszczenia przez skazanego na rzecz osoby trzeciej prawa majątkowego - prawa własności, należącego do innej osoby, w ten sposób,

że przed notariuszem złożył oświadczenie w imieniu swego mocodawcy o zbyciu na rzecz osoby trzeciej tego prawa, co miało wypełnić znamiona określone w art. 284 § 1 Kodeksu karnego, wyłącza poczynienie przez sąd cywilny ustalenia, iż w dacie dokonania w/w czynu skazany był właścicielem nieruchomości wskazanej w opisie czynu zabronionego.” Jednocześnie skarżący podkreślił, iż w ramach niniejszej sprawy zaistniała potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, „w kontekście wykładni art. 11 k.p.c., a mianowicie możliwości badania w postępowaniu cywilnym mającym rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości, mimo istnienia wyroku sądu karnego, skazującego za dokonanie przestępstwa z art. 284 § 1 k.k.(...)”.

Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, nie jest trzecią instancją sądową osądzającą sprawę, lecz rozpoznaje skargę kasacyjną w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienia prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów bądź usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Dlatego nie każda skarga może być przyjęta do rozpoznania.

Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest działanie w interesie indywidualnym,

lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2015 r., I PK 19/15).

Złożony w skardze wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odpowiadał przedstawionym wymaganiom. Sygnalizowane przez skarżącego zagadnienie prawne ma wyłącznie kazuistyczny charakter, natomiast istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2020 r., I UK 313/19). W związku z tym, że W. R. został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z 2 marca 2010 r., między innymi za popełnienie przestępstwa z art. 284 § 1 k.k. przywłaszczenia prawa majątkowego A. R., a także wyłudzenia od notariusza poświadczenia nieprawdy, implikuje twierdzenie że nie mógł być właścicielem tej rzeczy (nieruchomości wskazanej w opisie czynu zabronionego) w momencie popełnienia czynu zabronionego. Podkreślić należy, że sądy rozpoznające sprawę nie tylko powołały się na skazujący wyrok karny, ale również treść rozstrzygnięcia w sprawie cywilnej, w której nie uwzględniono twierdzeń skarżącego o pozorności umowy darowizny i prawomocnie uzgodniono treść księgi wieczystej nieruchomości przez wpisanie w dziale II prawa własności na rzecz A. R. oraz na rękojmię wiary publicznej księgi wieczystej, która chroni nabywcę nieruchomości. Z tego wynika, że tak sformułowany wniosek nie tylko nie odpowiada wymaganiom art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ale nie może on mieć decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Powołanie się na poważne wątpliwości interpretacyjne jako przyczynę kasacyjną (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zakłada nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych

poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa. Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17). W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 maja 2018 r., I CSK 19/18). Przedstawiane przez skarżącego wątpliwości nie mają charakteru poważnych wątpliwości interpretacyjnych z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W judykaturze powszechnie przyjmuje się bowiem, iż w postępowaniu cywilnym strona nie może bronić się zarzutem, że nie popełniła przestępstwa, za które wcześniej została skazana prawomocnym wyrokiem wydanym w postępowaniu karnym ani też, że przestępstwem tym nie wyrządziła szkody, objętej znamieniem czynu zabronionego. Związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy itp. Wszelkie inne ustalenia prawomocnego, skazującego wyroku karnego, wykraczające poza elementy stanu faktycznego przestępstwa, nie mają mocy wiążącej dla sądu cywilnego, nawet jeśli są zawarte w sentencji wyroku. Nie są wiążące okoliczności powołane w uzasadnieniu wyroku. Sąd cywilny może więc czynić własne ustalenia w zakresie okoliczności, które nie dotyczą popełnienia przestępstwa, mimo że pozostają w związku z przestępstwem. Ustalenia te mogą różnić się od tych, których dokonał sąd karny (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 21 marca 2019 r., II CSK 82/18 i z 23 stycznia 2020 r., II PK 135/18). Powyższej linii orzeczniczej nie zmienia incydentalne orzeczenie Sądu, które zostało przywołane w skardze kasacyjnej celem uzasadnienia występowania przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżący nie podał przy tym żadnych innych orzeczeń sądowych, które miałyby uzasadniać wątpliwości co do interpretacji przedmiotowego przepisu.

Uznać zatem należy, iż wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą jak również okoliczności sprawy nie

wskazują, aby zachodziły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 i § 5 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800).

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 11 pkt 8 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2019, poz. 18 ze zm.) oraz § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm. - mając na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19)

Ke
a.s.